

Teresa Moure Novel·lista gallega

“Em defineixo com a ecofeminista radical”

La Campana publica la traducció d'“Herba d' enamorar”, novel·la amb què Teresa Moure ha guanyat el premi Xerais, el de la Federació de Llibreters de Galícia i el de la crítica de l'AELG • Text: Lourdes Domínguez • Foto: M. Àngels Torres

Quin va ser el punt de partida d'“Herba d' enamorar”?

Vaig tenir clar des d'un principi que el que volia era escriure la història d'una dona que hagués inventat alguna cosa. Al llarg de la història les dones ens hem anat introduint progressivament en el món de l'art o de la política, encara que sigui poc, però, per contra, sembla que l'univers dels invents sigui un territori només masculí.

I per què va triar precisament el segle XVII?

Perquè volia que es tractés d'un invent amb dues peculiaritats: que l'hagués creat una dona i que s'hagués perdut.

L'invent que va triar va ser la creació d'una llengua artificial...

Volia que fos un invent abstracte, que s'hagués perdut amb el temps sense haver tingut èxit. Al XVII hi va haver diversos intents per part d'homes de ciència de crear una llengua artificial que permetés la comunicació universal. Contràriament al que es podria pensar (ja que a les dones sempre se'ns ha titllat de xerraires), la història no recull cap intent d'una dona. Per això em va semblar una bona reivindicació.

Abans d'escriure la novel·la, coneixia a fons la figura de Descartes?

Coneixia el seu pensament, però no la seva vida privada. Vaig adonar-me que hi havia certs elements reals de la seva vida que encaixaven amb la meua idea de novel·la. És cert, per exemple, que Descartes va tenir una filla amb una criada i que no li va donar mai el seu cognom per no veure perjudicada la seva carrera de filòsof catòlic. També és veritat que el filòsof se'n va anar a Estocolm, invitat per la reina Cristina de Suècia perquè fos el seu preceptor, i que allà va morir i que la reina, al cap d'uns mesos, ho va abandonar tot i va abdicar el seu tron. La primera part de la novel·la, la dedicada a la reina Cristina de Suècia, és més fidel

a la realitat, ja que és un personatge molt conegut de l'època. En canvi, el personatge d'Hélène Jans, la criada amb qui va tenir una filla, és una recreació molt més lliure. El seu nom és real i també el fet que va tenir

una filla amb Descartes anomenada Francine, que va morir quan era petita. La recreació de la vida d'aquesta criada, dels seus pensaments, del seu saber, del seu intent de crear una llengua artificial és inventada.

Filosofia de la vida quotidiana

En poc temps, l'escriptora gallega Teresa Moure ha publicat quatre llibres, tots premiats: l'any 2004 es va endur el premi Ramón Piñeiro d'assaig per *Outro idioma é posible* (Galaxia) i el Manuel Lueiro Rey de novel·la curta per *A xeira das árbores* (Sotelo Blanco), que l'any següent també va ser reconeguda amb el premi Arcebispo Juan de San Clemente en la categoria de millor novel·la en gallec. El 2005, aquesta professora de lingüística a la Universitat de Santiago de Compostel·la es va endur el premi Xerais de novel·la, el de la Federació de Llibreters de Galícia i el premi de la Crítica i el de l'Associació d'Escriptors en

Llengua Gallega (AELG) amb *Herba moura* (Xerais), que acaba de ser editada en català (La Campana) i castellà (Lumen). *Herba d' enamorar* està protagonitzada per tres dones influïdes per René Descartes: la seva criada Hélène Jans, la reina Cristina de Suècia i l'estudiant de predoctorat Einés Andrade, que està fent una tesi sobre el filòsof però que en lloc de basar-se en els seus escrits filosòfics, vol abordar la seva figura a partir de les dones que ell va conèixer i estimar. Moure crea al llarg de més de 400 pàgines un univers predominantment femení i aposta per les passions i els sentiments.

“He volgut mostrar una història de la dona des d'un punt de vista alternatiu”

“Ens hauríem de rebel·lar contra la colonització de l'anglès, però la globalització lingüística està molt acceptada”

René Descartes no és el personatge principal d'“Herba d' enamorar”...

És senzillament l'excusa: apareix ben poc a la novel·la. De fet, és el nexa d'unió entre els tres personatges principals: la reina Cristina de Suècia, Hélène Jans i Einés Andrade, la protagonista de la darrera part de la novel·la, una llicenciada en filosofia que escriu una tesi doctoral sobre Descartes. Però *Herba d' enamorar* no és només la història de tres dones, sinó que a través de les seves vides el que realment he volgut fer ha estat una història de la dona des d'un punt de vista alternatiu.

Creu que actualment el saber, els valors típicament femenins es continuen menystenint?

Les dones del nostre segle tenen molt més protagonisme en la vida pública que les del XVII, però no totes: només les d'Occident i de determinades capes socials. A més, aquest reconeixement públic l'hem obtingut a costa de l'acceptació dels valors de la cultura dominant, que històricament ha premiat els valors considerats més masculins com ara la competitivitat o l'èxit social... En incorporar-nos al poder, les dones no hem qüestionat aquests valors, però ja és hora de fer-ho i de donar prestigi a altres valors més típicament femenins com ara el de saber escoltar, la cooperació i la tendresa.

En la seva autopresentació, que encapçala el llibre, acaba dient que el que més li agrada “és posar el món de cap per avall”...

El món no està bé com està: no se sosté. Les dones hauríem de ser anticapitalistes, antipatriarcal, antiglobalització. Cal ser molt crític amb tot i tothom, fins i tot amb un mateix: revisar contínuament els propis discursos, les pròpies actituds...

Té les idees molt clares...

Quan m'ho pregunten, de vegades responc que no, però després, per comparació amb l'altra gent, acabo pensant que sí!

Com es definiria, doncs? Es penja l'etiqueta de feminista?

M'interessen totes les formes del feminisme: és més, crec que el feminisme és l'única forma ètica d'estar en el món. Estar en contra de la discriminació de gènere hauria de ser obligatori per a tothom, homes i dones, igual com està acceptat per tothom que s'ha d'estar en contra de la discriminació racial o que s'han de defensar els drets humans. M'interessa molt el pensament ecològic i el feminisme de la diferència, per això em defineixo com a ecofeminista radical.

La literatura també ha de ser compromesa?

L'ofici de la literatura és posar el món de cap per avall. Hi ha gent que creu que ha de ser com una mena de droga, un mitjà per evadir-se de les penes, de la realitat immediata. Sense descartar aquest component, la literatura ha de qüestionar-se el món, perquè té un poder revolucionari fort. La literatura com a art per l'art no m'interessa.

Escriure en gallec també és una manera de ser compromesa?

Escriu en gallec per militància política i ideològica. Faig les classes a la universitat en gallec i el gallec és l'única llengua que utilitzo a Galícia, la llengua amb què parlo als meus fills.

Com a professora de lingüística, li agradaria que algú creés una llengua artificial que permetés la comunicació universal, com fa Hélène Jans en el seu llibre?

Una llengua artificial acabaria amb el problema actual en què la llengua d'una cultura dominant s'està imposant sobre les llengües de la resta. Crec que ens hauríem de rebel·lar contra la colonització de l'anglès, però la realitat és que la globalització lingüística està molt acceptada i sembla que ningú protesti davant d'un futur en què anem cap a la mort de les llengües minoritàries. Si no intentem canviar aquest rumb, el futur és negre per a aquestes llengües.